

Ольга Ковальчук

Львівський державний університет внутрішніх справ, Україна

ПОЧАТОК ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА, ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ

Olga Kovalchuk

Lviv State University of Internal Affairs, Ukraine

INITIATION OF A PRE-TRIAL INVESTIGATION OF FRAUD RELATED TO CREDIT UNION'S ACTIVITY

The article discusses some procedural and organizational-tactical problems of starting a pre-trial investigation, generalizes existing approaches to determine the initial stage of pre-trial investigation, and, on the basis of them, analyzes the scientific approaches to establishing the features of the initial stage of investigation of criminal offenses related to the fraud of credit unions. Attention is paid to the information that is the reason for entering information in the Unified register of pre-trial investigations on the fact of fraud in the sphere of activity of credit unions. The first and foremost procedural steps to be taken as a matter of priority, as well as after entering the information about a crime in the above-mentioned register, are identified and described in order to resolve forensic problems of the initial stage of pre-trial fraud investigation in credit unions.

Keywords: pre-trial investigation, stages of investigation, initiation of an investigation, Unified register of pre-trial investigations, credit union, fraud.

Постановка проблеми. У криміналістичній методиці процес розслідування кримінального правопорушення розглядається, перш за все, як система визначених законом, взаємопов'язаних та скоординованих процесуальних дій, спрямованих на виявлення, фіксацію, вилучення, дослідження та використання доказів з метою вирішення завдань кримінального провадження. На певних етапах розслідування по кримінальному провадженню у залежності від умов і тактичних задач, що вирішуються, можуть бути виділені різні підсистеми дій слідчого, які по-іншому називають алгоритмами. Саме для цього у криміналістичній методиці використовується періодизація процесу досудового розслідування з виділенням певних етапів.

Оцінка стану літератури. В останні роки вирішенню проблематики етапізації процесу розслідування кримінальних правопорушень займалися представники як кримінальної процесуальної науки, так і криміналістики. Серед процесуалістів у першу чергу слід назвати праці Ю. І. Азарова, Ю. П. Аленіна, О. А. Вакулік, Л. М. Лобойка, В. В. Максименка, О. В. Одерія, М. А. Погорецького, А. В. Столітнього, І. В. Чурикової, Л. В. Юрченко та ін. Особливості початкового етапу розслідування різних видів кримінальних правопорушень з'ясували такі криміналісти як О. М. Брисковська, Л. В. Дундич, А. В. Іваниця, І. І. Когутич, Л. І. Криушенко, А. В. Мазур, В. О. Малярова, Т. О. Мудряк, М. О. Пасека, О. В. Поліщук, Н. М. Прокопенко, О. О. Пунда, В. М. Шевчук. Однак, не заперечуючи значимість напрацювань вказаних науковців, слід звернути увагу, що в їх роботах відсутні рекомендації щодо етапів розслідування шахрайств, пов'язаних із діяльністю кредитних спілок (далі – КС). На сьогодні й досі немає належного наукового забезпечення розслідування цього виду кримінального правопорушення, що й зумовлює актуальність теми статті. Тому, метою статті є формулювання позиції щодо характеристики особливостей початкового етапу розслідування шахрайства, пов'язаного з діяльністю КС.

Щодо поняття етапів розслідування, то одним із перших з цього приводу висловив свою позицію І. М. Лузгін. Він зазначав, що етап розслідування – це такий його елемент, який являє собою певну систему дій, об'єднаних єдністю завдань, умовами розслідування, специфікою

криміналістичних прийомів¹. Таке визначення певною мірою вплинуло на те, що у криміналістичній літературі не тільки називається різна кількість етапів (в основному виокремлюють два чи три), але і по-різному трактується їх зміст.

Підтримував ідею про необхідність розподілу процесу розслідування злочинів будь-якого виду на етапи і Р. С. Белкін. Так, науковець виділяє два етапи розслідування – початковий та наступний. Формулюючи свою позицію відносно їх змісту, до початкового етапу розслідування науковець відніс вирішення наступних завдань: 1) орієнтування особи, що веде розслідування, в обставинах події, яка сталася; з'ясування фактів, що належить дослідити по справі; одержання вихідних даних для розгорнутого планування розслідування; 2) збір і фіксація доказів, що можуть бути втрачені впродовж найближчого часу; 3) встановлення, розшук та організація затримання злочинця «по гарячих слідах»². Наступний етап розслідування Р. С. Белкін описує лише в загальних рисах – як етап, на якому вирішується задача подальшого збирання доказів, їх перевірки та оцінки. Ця задача вирішується з допомогою інших, окрім початкових, слідчих дій та оперативно-розшукових заходів.

На думку Т. А. Пазинич, етапи розслідування в окремій криміналістичній методиці повинні реально відбивати змістовні особливості роботи слідчого у кримінальному провадженні на певних його проміжках. Це є можливим тільки при врахуванні процесуальних рішень, що приймаються слідчим у кримінальному провадженні, оскільки саме вони є ознаками вирішення певних завдань розслідування. Якщо брати до уваги тільки проведення слідчих дій, то у кожній окремій криміналістичній методиці, доцільно виділяти два етапи розслідування – початковий і наступний. Їх розмежування повинно базуватися на такій ознаці, яка легко піддається визначенню і є стійкою³.

Такою ознакою, як обґрунтовано відзначає А. Ф. Волобуєв, може бути вирішення тактичних завдань, у зв'язку з чим він визначає етап розслідування у кримінальній справі як певний проміжний пункт в процесі розслідування злочину, який характеризує стан розслідування з точки зору повноти вирішення його задач і визначається прийнятими процесуальними рішеннями у кримінальному провадженні. Для початкового етапу розслідування характерними є такі завдання: 1) встановлення місця, часу та інших обставин вчинення злочину, його сутності, а також виявлення, фіксація та вилучення його слідів, які під впливом несприятливих умов можуть зникнути або бути знищеними; 2) встановлення, розшук і затримання особи (або вибір запобіжного заходу), підозрюваної у вчиненні злочину; 3) збирання доказів, достатніх для пред'явлення обвинувачення особі, хоча б по одному епізоду злочинної діяльності⁴.

У криміналістичній літературі з приводу визначення початку та кінця кожного з етапів розслідування також сформувалося декілька концепцій. Перша концепція називається «ситуаційною». Вона полягає в тому, що процес розслідування поділяється на два етапи: початковий та наступний (чи подальший). Закінчення початкового етапу розслідування пов'язується з виконанням всіх невідкладних дій (заходів), необхідність яких диктувалася конкретними умовами розслідування. Таким чином, початковий етап розслідування вважався закінченим незалежно від вирішення всіх завдань даного етапу, а наступний розпочинався в умовах двох типових слідчих ситуацій: 1) особа, що вчинила кримінальне правопорушення, встановлена; 2) особа, що вчинила кримінальне правопорушення, не встановлена.

Друга концепція отримала назву «процесуальної». Її суть полягає в тому, що етапи розслідування пов'язуються із прийняттям слідчим відповідного процесуального рішення. За цією концепцією, початковий етап розслідування закінчується з моменту повідомлення особі про підозру. Без сумніву, така концепція має право на існування, оскільки найважливіші процесуальні рішення у значній мірі відбивають якісний стан розслідування, є його певними рубежами. Як приклад, хочемо навести позицію І. І. Когутича, який, описуючи етапізацію процесу розслідування злочинів,

¹ Лузгин, И. М. (1973). *Методологические проблемы расследования*. Москва: Юридическая литература, 215.

² Белкин, Р. С. (1997). *Курс криминалистики: в 3 томах*. Криминалистические средства, приемы и рекомендации. Москва: Юристъ, 3, 480.

³ Пазинич, Т. А. (2007). *Криміналістична характеристика шахрайств та основні положення їх розслідування*: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 211.

⁴ Волобуєв, А. Ф. (1999). Етапи розслідування в криміналістичній методиці. *Вісник Університету внутрішніх справ*, 5, 28-37.

вказує на наявність трьох етапів, а саме: 1) початкового – період проведення слідчих (розшукових) дій (гласних та негласних), часовому чиннику яких властива так звана невідкладність. Початок цього етапу збігається з початком досудового розслідування, визначеним ч. 1 ст. 214 КПК України, а завершується виконанням завдань, зумовлених цим етапом; 2) наступного (подальшого) етапу – період провадження усіх інших слідчих (розшукових) дій, скерованих на ґрунтовне і системне збирання і дослідження доказів у провадженні; 3) завершального етапу – заключний період розслідування, що розпочинається моментом прийняття слідчим (прокурором) рішення про закінчення розслідування і завершується прийняттям уповноваженою особою одного з процесуальних рішень, передбачених ст. 283 КПК України¹.

Проте у практичній діяльності, на нашу думку, такий підхід часто не спрацьовує, бо не завжди на початковому етапі розслідування вдається встановити особу, яка вчинила кримінальне правопорушення. У зв'язку з цим, ми дотримуємося першої концепції щодо етапів розслідування шахрайства, пов'язаного з діяльністю КС. Також погоджуємося з думкою Л. Я. Драпкіна, що етапи розслідування кримінального правопорушення треба розглядати не як прості часові відрізки, які послідовно змінюють один одного (хоча ця формально-логічна ознака також наявна), а як підсистему слідчих, оперативно-розшукових та інших заходів, що поєднані на підставі єдності завдань, що вирішуються за їхньою допомогою, та зумовлені стійкою повторюваністю типових ситуацій².

Початковий етап розслідування охоплюється періодом досудового розслідування, під час якого на основі первинної інформації проводяться слідчі дії, встановлюються обставини події, ознаки кримінального правопорушення, які необхідні для визначення слідчих ситуацій, побудови версій, планування розслідування, розшуку та затримання злочинця³. На початковому етапі здійснюється широке коло процесуальних дій, що породжують систему кримінальних процесуальних правовідносин, залучається значна кількість осіб, які виконують різні функції та відстоюють різні інтереси. Фактично беруть участь на початковому етапі досудового розслідування слідчий, оперативні співробітники, керівник слідчого підрозділу, прокурор, слідчий суддя, заявник, потерпілий; спеціаліст; поняті; особа, якій можуть бути відомі будь-які обставини, що підлягають з'ясуванню⁴.

Нам імпонує думка, висловлена О. В. Поліщук, що для полегшення розгляду теоретичного матеріалу початок досудового розслідування пропонує поділити на наступні етапи, окремі з яких мають факультативний характер: 1) прийняття заяв, повідомлень та первинної інформації про кримінальні правопорушення; 2) реєстрація заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та підготовка до проведення слідчих (розшукових) дій; 3) проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій та вжиття інших заходів, спрямованих на підтвердження або спростування даних, що містяться в заяві або повідомленні, та збір джерел криміналістично значимої інформації; 4) внесення відомостей до ЄРДР⁵.

Серед особливостей, які впливають на початковий етап розслідування шахрайства, пов'язаного з діяльністю КС, слід назвати таке:

- розслідування проводиться зазвичай в умовах дефіциту вихідної інформації і часу для прийняття процесуальних, тактичних і організаційних рішень;
- можливості отримання доказової інформації процесуальним шляхом обмежені, оскільки можуть бути невідомі свідки кримінального правопорушення, місцезнаходження грошових коштів та інших доказів;
- проведення невідкладних процесуальних дій та інших заходів вимагає належної координації та взаємодії між різними органами та підрозділами;
- потреба роботи зі значною кількістю документації, що потребує залучення відповідних спеціалістів у цій сфері.

¹ Когутич, І. І. (2013). Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування вбивств та обумовлені ними алгоритми дій слідчого. *Вісник Чернівецького факультету НУ ОЮА*, 1, 233-247.

² Драпкин, Л. Я. (1988). *Ситуационный подход в криминалистике и проблема периодизации процесса расследования преступлений. Проблемы оптимизации расследования преступлений*. Свердловск: СЮИ, 8-11.

³ Яблоков, Н. П. (ред.) (1999). *Криминалистика: учебник*. Москва: Юристъ, 718.

⁴ Громовий, А. О. (2013). Заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення як передумова для початку досудового розслідування. *Часопис Академії адвокатури України*, 4, 1-6.

⁵ Поліщук, О. В. (2017). До питання визначення етапів початку досудового розслідування.

Південноукраїнський правничий часопис, 3, 116-120.

Відповідно до положень ст. 214 КПК України, досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до ЄРДР. Слідчий, прокурор чи інша уповноважена законом службова особа на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Така реєстрація проводиться негайно, але не пізніше 24 год. після подання заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення¹. Як вірно вказує Ю. П. Аленін, джерелами інформації (приводами) про вчинені або підготовлювані діяння, передбачені законом України про кримінальну відповідальність, є: 1) заяви та повідомлення громадян; 2) повідомлення уповноваженої особи, яка затримала особу, підозрювану у вчиненні злочину; 3) повідомлення службових осіб державних органів, установ, підприємств і організацій; 4) повідомлення засобів масової інформації; 5) заяви із зізнанням; 6) безпосереднє виявлення оперативним підрозділом, слідчим, прокурором, судом відомостей про вчинення кримінального правопорушення при здійсненні своїх повноважень. Автори заяв і повідомлень мають право надати документи та інші матеріали, які є в них і підтверджують зроблені заяви чи повідомлення, за винятком випадків, коли конфіденційність чи таємність цих матеріалів гарантується законом².

Спираючись на це, можна стверджувати, що приводом для внесення відомостей про факт вчинення шахрайства в сфері діяльності КС і, відповідно, початку досудового розслідування у переважній більшості випадків можуть бути:

- 1) заяви чи повідомлення членів КС;
- 2) повідомлення членів управління КС (спостережної ради, правління, комітетів, ревізійної комісії);
- 3) повідомлення посадових осіб органу, що здійснює державне регулювання і нагляд за діяльністю КС (Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг);
- 4) рапорт (постанова чи ухвала) про виявлення такого шахрайства, складений (винесена) працівником оперативного підрозділу, слідчим, прокурором чи суддею.

Заяви або повідомлення фізичних осіб про вчинення злочину в сфері банківського кредитування можуть бути усними або письмовими. Повідомлення ж юридичних осіб (у тому числі органів державного контролю та нагляду) повинні бути викладені лише в письмовій формі³. При цьому, органи державного контролю та нагляду до такої заяви обов'язково повинні додавати акти проведених перевірок та інші документи, на підставі яких вони виявили обставини, які можуть свідчити про вчинення злочинів у сфері діяльності КС⁴. Найчастіше акти проведених органами державного контролю та нагляду перевірок містять дані про: факти нецільового використання кредитних коштів; сліди інтелектуальної або матеріальної підробки документів; факти порушення процедури кредитування однією із сторін кредитного договору; факти злісного ухилення від погашення кредиторської заборгованості; факти порушення фінансової або бухгалтерської звітності КС.

Варто погодитися з позицією Т. О. Мудряк, яка вказує, що будь-яке розслідування починається з аналізу вихідної інформації, що міститься в матеріалах, які стали приводом для прийняття рішення про початок досудового розслідування. Основними завданнями такого аналізу є: належна (правильна) оцінка, систематизація, переробка наявної інформації; отримання нових знань; своєчасне і правильне використання відомостей, які має слідчий; висунення необхідних версій; визначення завдань розслідування і пошук нових доказів. На думку науковця, невміння виділити ключові моменти початкової інформації, криміналістичні ознаки кримінального правопорушення, взаємозв'язки між окремими фактами, визначити характер і обсяг недостатніх відомостей, які

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 (Верховна Рада України). Офіційний сайт Верховної Ради України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17> (2019, листопад, 24).

² Аленін, Ю. П. (2013). Шляхи вдосконалення початку досудового розслідування. *Наукові праці НУ «Одеська юридична академія»*, 13, 175-184.

³ Лобойко, Л. (2012). Початок досудового розслідування за новим КПК. *Новели кримінального процесуального кодексу України 2012 року: збірник статей*, 2, 39-40.

⁴ Бабошин, А. М. (2014). Прокурорський нагляд за законністю початку досудового розслідування злочинів у сфері банківського кредитування. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*, 2, 187-190.

необхідно отримати або уточнити, призводить до того, що слідчі, особливо на початковому етапі розслідування, проводять слідчі (розшукові) дії безсистемно, нецілеспрямовано, а тому допускають безліч помилок, випускають з уваги найважливіші джерела доказової інформації, час і можливості їх вилучення і дослідження¹.

Постановка криміналістичних завдань на початковому етапі розслідування, пишуть Н. П. Бортник та М. М. Коваль, спрямовані на досягнення головної мети – встановлення основних обставин події злочину й особи підозрюваного. Ці завдання можуть бути розділені на дві групи: а) завдання організаційно-управлінського характеру, що забезпечують відповідні умови для постановки і вирішення другої групи завдань; б) завдання розшукового і тактичного характеру, безпосередньо спрямовані на встановлення обставин розслідуваної події. До першої групи завдань належать: 1) з'ясування і оцінка слідчої ситуації, що склалася на момент внесення до ЄРДР даних про злочин; 2) визначення джерел інформації про обставини події, що розслідується, їхній характер та місцезнаходження; 3) вибір форми і прийомів взаємодії з органами і службами, що ведуть оперативно-розшукову роботу; 4) визначення напряму розслідування і складання плану дій. До другої групи завдань, що постають на початковому етапі розслідування, належать: 1) отримання даних про спосіб, обстановку та інші обставини події, що дозволяє орієнтуватися в її змісті й характері; 2) збір та вивчення даних про потерпілого, що допомагає точніше з'ясувати мотиви і цілі злочинця, висунути версії про причетних до злочину осіб; 3) отримання й аналіз інформації про злочинця та його спілльників².

На нашу думку, на початковій стадії досудового розслідування шахрайства, яке було вчинено в сфері діяльності КС, для вирішення його завдань необхідно провести наступні першочергові процесуальні дії:

1) здійснити огляд місця події із застосуванням відео-, фотозйомки, ретельно описати підходи до об'єкта, маршрути громадського транспорту, зв'язку, із обов'язковим залученням експерта. Під час проведення огляду місця події слідчий має право заборонити будь-якій особі залишати місце огляду до його закінчення та вчинювати будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

2) провести обшук житла чи іншого володіння особи; у разі вилучення підроблених документів, що стосуються сфери діяльності КС, вилучити їх у відповідному до закону порядку;

3) у разі затримання підозрюваної особи – здійснити ретельний особистий обшук затриманого та його речей, дану процесуальну дію необхідно проводити із залученням понятих та із застосуванням відеозапису;

4) вивчити інформацію та відомості про поведінку особи під час затримання, проведення особистого обшуку та при проведенні слідчих (розшукових) дій; провести перевірку підозрюваного за всіма обліками на предмет визначення його судимості, можливих зв'язків за минулими судимостями і т. ін.;

5) провести огляд місцевості, приміщень (нежилих споруд, порожніх та орендованих приміщень, гаражів, стоянок та інших об'єктів), що розташовані у безпосередній близькості від місця проживання або роботи підозрюваного;

6) провести допит підозрюваного, під час якого з'ясувати необхідні питання, пов'язані з сферою діяльності КС, а також вирішити питання про затримання особи в порядку ст. 208 КПК України;

7) провести пред'явлення особи підозрюваного для впізнання, пред'явлення документів для впізнання;

8) у подальшому доцільно допитати потерпілих, свідків, а також провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях між підозрюваним та свідками, потерпілими;

9) клопотати про призначення судових експертиз.

Висновки. На підставі проведеного дослідження, можна зробити висновок, що особливості початкового етапу розслідування суттєво впливають на програму (алгоритм) дій слідчого під час розслідування шахрайства, пов'язаного з діяльністю КС. Така програма дій носить короткотривалий

¹ Мудряк, Т. О. (2014). Криміналістичні проблеми розслідування шахрайства з фінансовими ресурсами та шляхи їх вирішення. *Порівняльно-аналітичне право*, 1, 279-281.

² Бортник, Н. П., Коваль, М. М. (2018). Криміналістичні завдання початкового етапу розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції. *Порівняльно-аналітичне право*, 1, 301-303.

характер, стосується безпосередньо першочергових заходів, що вкрай необхідно провести на початковому етапі розслідування для вирішення його завдань та може різнитися в залежності від конкретної слідчої ситуації. Отримані на початковому етапі розслідування докази визначають програму дій слідчого на подальшому етапі розслідування та результати розслідування такого виду шахрайства вцілому. Подальший напрям вдосконалення вбачаємо у детальному розгляді алгоритму дій слідчого в залежності від слідчих ситуацій, що можуть виникати на початковому етапі розслідування.

References:

1. Luzgin, I. M. (1973). *Metodologicheskie problemy rassledovaniya* [Methodological problems of the investigation]. Moscow: Legal literature. [in Russian].
2. Belkin, R. S. (1997). *Kurs kriminalistiki: v 3 t.* [Forensic science course: in 3 vols.]. Kriminalisticheskie sredstva, priemy i rekomendacii [Forensic tools, techniques and recommendations]. Moscow: Jurist, 3. [in Russian].
3. Pazynych, T. A. (2006). Kryminalistychna harakterystyka shakhrajstv ta osnovni polozhennya yih rozsliduvannya [Forensic characteristics of fraud and the main provisions of their investigation]. *Dysertatsiya na здобуття наукового ступеня кандыдата yurydychnykh nauk* [The dissertation for the degree of PHD of Law]. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs Kharkiv. [in Ukrainian].
4. Volobuyev, A. F. (1999). Etapy rozsliduvannya v kryminalistychnij metodyci [Stages of investigation in the forensic methodology]. *Visnyk Universytetu vnutrishnikh sprav* [Bulletin of the University of Internal Affairs], 5, 28-37. [in Ukrainian].
5. Kogutych, I. I. (2013). Typovi slidchi sytuaciyi pochatkovogo etapu rozsliduvannya vbyvstv ta obumovleni nymy alorytmy dij slidchogo [Typical investigative situations of the initial phase of a homicide investigation and the algorithms for the investigator's actions]. *Visnyk Chernivets'kogo fakultetu NU OYuA* [Bulletin of Chernivtsi Faculty of OU OUA], 1, 233-247. [in Ukrainian].
6. Drapkin, L. Ja. (1988). *Situacionnyj podhod v kriminalistike i problema periodizacii processa rassledovaniya prestuplenij. Problemy optimizacii rassledovaniya prestuplenij* [The situational approach in forensics and the problem of the periodization of the crime investigation process. Problems of optimizing crime investigation]. Sverdlovsk: SSEI. [in Russian].
7. Jablovkov, N. P. (ed.) (1999). *Kriminalistika: uchebnik* [Forensics: a textbook]. Moscow: Lawyer. [in Russian].
8. Gromovyj, A. O. (2013). Zayavy, povidomlennya pro vchynene kryminalne pravoporushennya yak peredumova dlya pochatku dosudovogo rozsliduvannya [Statements, reports of a criminal offense as a prerequisite for the commencement of a pre-trial investigation]. *Chasopys Akademiyi advokatury Ukrainy* [Journal of the Academy of Advocacy of Ukraine.], 4, 1-6. [in Ukrainian].
9. Polishhuk, O. V. (2017). Do pytannya vyznachennya etapiv pochatku dosudovogo rozsliduvannya [The question of determining the stages of the beginning of a pre-trial investigation]. *Pivdenoukrayinskyj pravnychyj chasopys* [South Ukrainian Law Journal], 3, 116-120. [in Ukrainian].
10. *Kryminalnyj procesualnyj kodeks Ukrainy, 2012* (Verkhovna Rada Ukrainu) [Criminal Procedure Code of Ukraine 2012 (Verkhovna Rada of Ukraine)]. *Ofitsiynyy sayt Verkhovnoyi Rady Ukrainy* [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4651-17>> (2019, November, 24). [in Ukrainian].
11. Alenin, Yu. P. (2013). Shlyakhy vdoskonalennya pochatku dosudovogo rozsliduvannya [Ways to improve the start of a pre-trial investigation]. *Naukovi praci NU Odeska yurydychna akademiya* [Scientific works of NU Odessa Law Academy], 13, 175-184. [in Ukrainian].
12. Lobjko, L. (2012). Pochatok dosudovogo rozsliduvannya za novym KPK. [Initiation of a pre-trial investigation into the new CCP]. *Novely kryminalnoho procesualnoho kodeksu Ukrainy 2012 roku* [Novelties of the Criminal Procedure Code of Ukraine 2012], 2, 39-40. [in Ukrainian].
13. Baboshyn, A. M. (2014). Prokurorskyj naglyad za zakonnistyu pochatku dosudovogo rozsliduvannya zlochyniv u sferi bankivskogo kredyтуvannya [Prosecutorial oversight of the legality of the pre-trial investigation into bank lending crimes]. *Borotba z organizovanoyu zlochy'nnistyu i korupciyeyu (teoriya i praktyka)* [Combating Organized Crime and Corruption (Theory and Practice)], 2, 187-190. [in Ukrainian].
14. Mudryak, T. O. (2014). Kryminalistychni problemy rozsliduvannya shakhrajstva z finansovymy resursamy ta shlyakhy yikh vyrishennya [Forensic problems of investigation of fraud with financial resources and ways of their solution]. *Porivnyalno-analitychne pravo* [Comparative analytical law], 1, 279-281. [in Ukrainian].
15. Bortnyk, N. P., Koval, M. M. (2018). Kryminalistychni zavdannya pochatkovogo etapu rozsliduvannya katuvan, shho vchynyaetsya spivrobotnykamy Nacionalnoyi policiyi [Forensic tasks of the initial stage of the investigation of torture committed by officers of the National Police]. *Porivnyalno-analitychne pravo* [Comparative analytical law], 1, 301-303. [in Ukrainian].